

Koninklijk Fries Genootschap voor Geschiedenis en Cultuur

Keninklik Frysk Genoatskip foar Skiednis en Kultuer

191ste verslag, over het jaar 2019

Beschermvrouwe H.K.H. Prinses Beatrix

Bestuur

Het bestuur kwam in dit verslagjaar zes keer bijeen. Op 26 juni werd de Algemene Ledenvergadering gehouden in Museum Martena in Franeker. In de vergadering werd afscheid genomen van Meindert Seffinga die twee termijnen van vier jaar in het bestuur had vervuld.

Eind 2019 was de samenstelling van het bestuur als volgt:

Dr. Hotso Spanninga (voorzitter)	definitief aftredend in 2020
Drs. Ritske Mud (secretaris)	tussentijds aftredend in 2021
Dhr. Sape Halbesma (penningmeester)	tussentijds aftredend in 2020
Mevr. drs. Anneke Hellinga (lid)	definitief aftredend in 2021
Mevr. mr. Romana Bremer (lid)	definitief aftredend in 2021
Drs. Geart de Vries (lid)	definitief aftredend 2023
Drs. Evert Kramer (lid)	definitief aftredend 2023
Dr. Joop Koopmans (lid)	tussentijds aftredend 2023
Mevr. drs. Marjan Brouwer (lid)	tussentijds aftredend 2023

Secretariaat

Aan het begin van de zomer gaf Tresoar aan het verrichten van secretariaatswerkzaamheden voor het Genootschap te willen beëindigen. Met ingang van 1 november worden ook de dagelijkse werkzaamheden door de secretaris van het bestuur uitgevoerd. Het Genootschap kreeg daarom een nieuw email- en postadres. De ledenadministratie was in handen van Abonnementenland, dat ook zorg droeg voor de incasso van de contributie. Abonnementenland verzorgde eveneens de adressering voor de verzending van Historisch tijdschrift *Fryslân* en *De Vrije Fries*.

Ledental

Om nieuwe leden voor het Genootschap te werven werd in september een nieuwe folder gepresenteerd. Het effect daarvan was in het resterende deel van het jaar niet genoeg om achteruitgang van het ledenaantal te voorkomen. Op 31 december bedroeg de teruggang 25 en waren er 992 leden.

Het Genootschap digitaal

Het *hosten* van de website van het Genootschap is ondergebracht bij Ozingavorm in Oentsjerk waar eveneens voor het Genootschap bestemde email binnenkomt. In afwachting van 'groot onderhoud' aan de website zijn de pagina's dit jaar slechts hier en daar wat geactualiseerd.

Lezingen

Na het zakelijke gedeelte van de Algemene Ledenvergadering in Museum Franeker gaf conservator Marjan Brouwer een uiteenzetting over de omzwervingen en restauratie van een van de topstukken uit de collectie van het Fries Genootschap, namelijk de Orrery van Wright & Cole. (Wie de lezing heeft gemist kan een en ander nalezen in een artikel in *Fryslân* (25ste jg. Nr. 3 mei/juni 2019).

Nieuws over het Fries Museum en de collectie van het Koninklijk Fries Genootschap

Fries Museum directeur Kris Callens begon het overzicht van 'zijn jaar', lopend van juni 2018 tot juni 2019, met de constatering wat voor een bijzonder jaar Culturele Hoofdstad 2018 ook voor het Fries Museum is geweest. Recordaantallen bezoekers en uitstekend gewaardeerde tentoonstellingen. Door het succes van de grote *blockbusters* konden elders in het museum flinke stappen worden gezet. Zo is het deltaplan voor de digitalisering van de collectie inmiddels voor driekwart gerealiseerd. Met andere, kleinere musea wordt gewerkt aan gezamenlijke zichtbaarheid waarbij de Friese collectie, de rijkste regionale collectie van Nederland, wordt getoond aan een zo breed mogelijk publiek. Om de rijkdom van Friesland in dezen te illustreren noemde Callens de 1800, veelal langdurige, bruiklenen die het Fries museum heeft uitstaan, in vergelijking met de 2000 bruiklenen van het Rijks in Amsterdam. Ook de operatie 'Waardering en ontzamelen' loopt zeer voorspoedig. Het externe depot van het museum kan al eind 2019 worden afgestoten in plaats van eind 2020, wat een aanzienlijke financiële besparing met zich meebrengt. Callens gaf enkele voorbeelden van voorwerpen die zijn ontzamd en die in een aantal gevallen weer betekenis hebben gekregen op hun oorspronkelijke plaats. Hij benadrukte nogmaals dat het ontzamelen zeer zorgvuldig geschiedt en waar het objecten uit de verzameling van het Fries Genootschap betreft in goed overleg met het bestuur.

Op 9 september vond ten overstaan van notaris K. A. Breuker de overdracht plaats van ca. 20.000 nummers archeologische vondsten Categorie C uit de collectie van het Fries Genootschap aan de Provincie Fryslân. Het betrof een inhaalactie, want al in 2005 was de schenking overeen gekomen, maar nooit officieel vastgelegd. Na het ondertekenen van de akte door de voorzitter en secretaris namens de schenker, Commissaris van de Koning A.A.M. Brok namens de Provincie als begiftigde en J. Taekema als betrokkene namens het Fries Museum, vertelden conservator terpencultuur & middeleeuwen Diana Spiekhout en provinciaal archeoloog Gilles de Langen kort iets over het wetenschappelijk belang en de onderzoeksmogelijkheden van de collectie.

Legaat

In juni ontving het Genootschap een legaat in de vorm van een zilveren brandewijnkom uit 1759 samen met een zeventiende-eeuwse zilveren huwelijkslepel. Gelet op de herkomst van de kom en het werkgebied van de maker ervan, namelijk Noordoost Friesland, heeft het bestuur het geheel geschonken aan Museum Dokkum in de overtuiging dat het verhaal van beide objecten daar het beste tot zijn recht komt.

Sieperda Symposium

Op zaterdag 12 oktober organiseerden het Koninklijk Fries Genootschap en de Fryske Akademy in het Historisch Centrum Leeuwarden de vierde editie van het tweejaarlijks terugkerende Sieperda Symposium. Het thema van het met ruim honderd bezoekers goed bezochte evenement was 'De *legacy* van koning Redbad'. Een internationaal gezelschap van onderzoekers wist met uiteenlopende voordrachten het gehoor van tien tot vijf uur te boeien.

Speciaal voor leden

Zoals in het jaarverslag over 2018 al werd opgemerkt smaakte de speciale ontvangst van de leden van het Fries Genootschap door het Fries Museum op de tentoonstelling *Rembrandt en Saskia* naar meer. Op 29 oktober was het zover. Vele leden hadden zich opgegeven voor de rondleiding over de tentoonstelling 'Wij Vikingen'. Na een heldere inleiding van conservator Diana Spiekhout volgde een rondgang over de verschillende zalen. Het belang van de historische verzameling van het Genootschap kwam nog maar eens naar voren in de vele vermeldingen van het Genootschap als eigenaar van de tentoongestelde voorwerpen. In de maanden voorafgaand aan de tentoonstelling had het Genootschap een *crowdfunding* georganiseerd om geld bijeen te brengen voor de restauratie van een aantal door bronspest aangetaste Viking munten. Leden die een donatie van minimaal 100

euro hadden gedaan mochten op deze avond een exemplaar van de tentoonstellingspublicatie in ontvangst nemen.

Historisch tijdschrift *Fryslân*

In 2019 verscheen *Fryslân* zoals gebruikelijk zes keer. In de eerste vier nummers van het jaar kwam een rijke verscheidenheid aan onderwerpen aan de orde. Van de Hindeloper klippfiskpionier Jappe Ippes, Stellingwarver Laandschopsnaemen, Mata Hari en Piet van der Hem, Pieter de Clercq, Simke Kloosterman en Theun de Vries om maar wat te noemen. Nummer 5 was naar aanleiding van de tentoonstelling in het Fries museum in zijn geheel gewijd aan de Vikingen en het laatste nummer van het jaar stond in het teken van de held van de arbeiders, Us ferlosser en profeet van de hoop Ferdinand Domela Nieuwenhuis. Anne van Lieshout heeft de redactie jammer genoeg verlaten waardoor over bleven Kerst Huisman, Hester Postma, Meindert Seffinga, Doeke Sijens en Jan van Zijverden. De hoofdredactie was als altijd in handen van Siebrand Krul. Marijke de Boer nam de beeld- en eindredactie voor haar rekening. De vormgeving kreeg gestalte door het werk van Frank de Wit en Van der Let & Partners zorgde voor druk en verspreiding.

De Vrije Fries

De samenstelling van de redactie heeft dit jaar enkele wijzigingen ondergaan. Het vertrek van voorzitter Marijn Molema en redactiesecretaris Suzanne Rus leidde tot een herschikking van taken. Doeke Sijens nam het voorzitterschap over en Binne Keulen werd de nieuwe secretaris. De overige leden van de redactie zijn Martha Kist, Otto Knottnerus, Hans Mol, Han Nijdam (eindred.) en Hans Zijlstra. Een deel van de inhoud van dit 99ste deel was gewijd aan het thema Culturele Hoofdstad 2018. Daarnaast telde dit nummer nog een zestal wetenschappelijke artikelen over uiteenlopende onderwerpen. Een daarvan was een bewerking van de lezing van Jonathan Israel op 8 mei 2018 in Tresoar met als titel 'Friesland and the rise of democratic republicanism in the Western World (1572-1795)'. Tot besluit waren er de vaste rubrieken 'Boekbesprekingen' en 'Kroniek'. Redactionele ondersteuning kwam van Jan Ybema. Ontwerp en opmaak werden verzorgd door Van der Let & Partners te Heerenveen.

Financiën

De contributie aan het Genootschap is op de Algemene Ledenvergadering ongewijzigd vastgesteld op € 44,50 (bij betaling middels automatische incasso € 42,50). Een opmerking uit de kascommissie in de jaarvergadering van 2018 over het aanhouden van een pakket aandelen PLC (voorheen RELX/Reed-Elsevier) als niet passend binnen het gehanteerde beleggingsprofiel met betrekking tot risicospreiding, heeft geleid tot de verkoop van deze aandelen. Ontwikkelingen op de financiële markten leiden er toe dat het rendement op het vermogen van het Genootschap onder druk staat. Een deel van de aanvraag om een bijdrage in de organisatie van het project *Old Frisian Summer School 2019/2020* van de Rijksuniversiteit Groningen kon gehonoreerd worden uit het Hora Siccama van de Harkstedefonds.

Ritske Mud
secretaris KFG